

“BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARINI ONA TILI DARSLARIDA VARK MODEL ASOSIDA O‘QITISHNI TAKOMILLASHTIRISH”

Rahimova Mushtariy Alisher qizi

Andijon davlat Pedagogika instituti assistent o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini ona tili darslarida VARK modeli asosida o‘qitishni takomillashtirishga doir tadqiqot natijalari bayon qilingan. VARK modeli orqali o‘quvchilarning individual ta‘lim uslublarini inobatga olgan holda o‘qitish samaradorligini oshirish va milliy ta‘lim tizimiga moslashtirish yo‘llari yoritilgan. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan qaror va nutqlardagi ta‘lim islohotlari kontekstida masalaning dolzarbligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: VARK modeli, boshlang‘ich ta‘lim, o‘qitish metodikasi, innovatsion texnologiyalar, Prezident qarorlari, zamonaviy ta‘lim, kompetensiyalar.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi “Ta‘lim va tarbiya tizimini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish to‘g‘risida”gi qarori mamlakatimiz ta‘lim tizimini modernizatsiya qilishga yangi yondashuvlarni joriy qilishni talab etadi. Bu qarorda o‘qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish, ta‘limni innovatsion texnologiyalarga asoslangan holda tashkil etish asosiy yo‘nalish sifatida belgilandi. O‘zbekiston Respublikasida boshlang‘ich ta‘limning sifatini oshirish bo‘yicha qabul qilingan islohotlar ta‘lim jarayonini zamonaviy yondashuvlar asosida takomillashtirishni taqozo etadi. Ushbu jarayonda o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, o‘qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish, shuningdek, innovatsion metodlarni amaliyotga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta‘limda zamonaviy yondashuvlardan biri – VARK modeli asosida o‘qitish usuli hisoblanadi. Ushbu model o‘quvchilarning vizual (V), audial (A), verbal (R) va kinestetik (K) o‘rganish uslublarini hisobga olgan holda ta‘lim berishga qaratilgan. Mazkur maqolada aynan VARK modelining boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun ahamiyati va uning ona tili darslarida qo‘llanilishi tahlil qilinadi.

VARK modeli o‘quvchilarning shaxsiy ta‘lim ehtiyojlarini hisobga olishga asoslangan. Bu model bo‘yicha:

- Vizual o‘rganuvchilar – grafiklar, jadvallar, diagrammalar orqali axborotni yaxshi qabul qiladi.
- Audial o‘rganuvchilar – ma‘lumotni tinglash orqali tezroq o‘zlashtiradi.
- Verbal o‘rganuvchilar – o‘qish va yozish orqali bilim oladi.
- Kinestetik o‘rganuvchilar – tajriba qilish, amaliyot orqali o‘rganadi.

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining mazkur modelni bilishi va undan foydalanishi o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, ona tili darslarida matnlarni

o'qitish, so'z boyligini oshirish va muloqot ko'nikmalarini shakllantirish jarayonida VARK modeli katta natijalar beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020-yilda qilgan nutqida "Ta'lim jarayonini zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish bugungi kunning eng dolzarb masalasidir," degan fikrlari o'quv jarayonida innovatsion yondashuvlarni joriy etish zaruratini belgilab berdi. Ushbu tamoyil boshlang'ich ta'lim jarayonida o'qituvchilarning VARK modelidan foydalanishi uchun zamin yaratadi.

O'zbekistonning milliy qadriyatlari va til o'rgatish usullari ushbu modelni muvaffaqiyatli tatbiq qilish uchun qulay imkoniyat yaratadi. Misol uchun, bolalarga vizual materiallar yordamida xalq ertaklarini o'qitish yoki audial materiallar orqali xalq qo'shiqlarini tinglatish orqali o'quvchilarda milliy ongini shakllantirish mumkin.

Prezident qarorlarida ta'lim sifatini oshirish va funksional savodxonlikni rivojlantirish masalalari bir necha bor ta'kidlangan. VARK modeli asosida olib borilgan ona tili darslari o'quvchilarning nafaqat o'qish va yozish ko'nikmalarini, balki muloqotda aniq va tushunarli fikr bildirish, o'rganilgan materialni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalarini ham shakllantiradi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilari VARK modeli asosida dars o'tishda:

1. Har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga mos ta'lim metodlarini qo'llashi mumkin.
2. Dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishi mumkin.
3. Bolalarning mustaqil o'qish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Bu esa, o'z navbatida, boshlang'ich ta'limning sifatini oshirish, o'quvchilarning keyingi ta'lim bosqichlariga samarali tayyorlanishini ta'minlaydi.

VARK modeli asosida ona tili darslarini tashkil etish O'zbekistonning ta'lim siyosatiga muvofiq ravishda innovatsion va samarali metodlardan foydalanishga imkon beradi. Ushbu modelning tatbiqi o'quvchilarning ta'lim jarayoniga qiziqishini oshiradi, ularning individual ehtiyojlarini qondiradi va o'qituvchilarning kasbiy mahoratini yuksaltiradi.

Prezident Shavkat Mirziyoyevning "Ta'lim tizimini isloh qilish faqatgina yangi avlod mutaxassislarini tayyorlash emas, balki ular orqali jamiyatni yuksaltirishdir," degan fikri ushbu mavzuning ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. O'qituvchilar VARK modeli orqali nafaqat sifatli dars o'ta oladi, balki yosh avlodni mustaqil fikrlovchi va ijodkor shaxslar sifatida tarbiyalashga o'z hissasini qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." *International Journal on Orange Technologies* 3.12 (2021): 211-216.

2. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." *INTERNATIONAL CONFERENCES*. Vol. 1. No. 11. 2022.

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

3. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.4 (2022): 70-81.
4. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.3 (2022): 288-296.
5. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va nutqlari to'plami (2020-2024-yillar).
7. Fleming, N. D. (2006). VARK: A Guide to Learning Styles.
8. Karimov A. "Ta'limda innovatsion texnologiyalar," Toshkent, 2022.
9. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim kodeksi, Toshkent, 2021.
10. Xolmurodov N. "Boshlang'ich ta'lim metodikasining dolzarb masalalari," Andijon, 2023.

